
SPORT EN RUIMTELIJKE ORDENING

Advies van de Vlaamse Sportraad

De Vlaamse Sportraad had op 24 juni 2010, op eigen initiatief, een gesprek over sport en ruimtelijke ordening met Peter David en Veerle Van Hassel van de administratie Ruimtelijke Ordening, Marc Van der Beken van het kabinet-Muyters, André-Emile Bogaert namens het Departement Cultuur, Jeugd, Sport, Paul Eliaerts van de Vlaamse Trainersschool, Michel Van Espen en Francis Pepermans van de Bloso-administratie, Geraldine Mattens van de Vlaamse Sportfederatie, Winand Vandelaer namens de SARO. De Vlaamse Sportraad bracht op zijn plenaire vergadering van 12 oktober 2010 het volgende advies uit.

Situering

De directe aanleiding voor dit eigen initiatief van de Vlaamse Sportraad was de actualisering en tweede herziening van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen. Aan die herziening ging een openbaar onderzoek vooraf. De Vlaamse Sportraad wou daarop inpikken, in overleg met de Strategische Adviesraad voor Ruimtelijke Ordening, de SARO, om meer aandacht voor de sport in de ruimtelijke ordening op te eisen. In het verleden werd de sport soms stiefmoederlijk behandeld. De sport heeft dat vooral aan zichzelf te danken. De sector zag het belang van de ruimtelijke ordening te laat in. Dat Vlaams minister Philippe Muyters nu de bevoegdheden voor sport én ruimtelijke ordening combineert, is een unieke gelegenheid om een oplossing van de problematiek een stap dichterbij te brengen.

Strategie

Alle sporten hebben in Vlaanderen moeite om ruimte te claimen. Dat verbaast niet, want de sport is nauwelijks betrokken bij het ruimtelijk besluitvormingsproces. Toerisme Vlaanderen en organisaties als Natuurpunt, liggen decennia voor op de sportsector. Zeker de natuurverenigingen hebben een lange traditie van overleg en lobbying rond ruimtelijke ordening. Ze hebben de voorbije 30 jaar een professionele strategie ontwikkeld, die vruchten afwerpt. De natuurlobby trekt ook resoluut de Europese kaart. Veel instructies komen immers uit Europa.

Leefkwaliteit

Sport heeft met leefkwaliteit te maken, en ruimtelijke ordening is daar een wezenlijk aspect van. In documenten over ruimtelijke ordening duikt de sport sporadisch op, vaak in een minder positief daglicht. Sporters doen vooral vervelend — denk aan de

lawaaismporten. Voor golf is er ondertussen een oplossing, na 2 golfmemoranda. Maar qua participatie is golf een marginaal gebeuren.

Knelpunten

De Vlaamse Sportraad had niet de ambitie om meteen knelpunten op te lossen, zoals die er zijn voor onder meer gemotoriseerde sporten, luchtsporten, paardensport, schietsporten, watersporten. De Vlaamse Sportraad wilde deskundige betrokken partijen bijeenbrengen voor een infomoment en een gedachtewisseling die later tot een advies moest leiden.

2000 ha

Uit de uitgebreide en boeiende toelichting van de administratie Ruimtelijke Ordening onthoudt de Vlaamse Sportraad dat er in het herziene Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, voorlopig **Beleidsplan Ruimte** genoemd, de komende 5 jaar 2000 ha extra recreatiegebied is voorzien, bovenop de locaties die eerder al voor golfterreinen werden gevonden. 2000 ha lijkt veel, maar het percentage dat voor sport bestemd is, ligt niet vast. Wellicht zal de sportsector maar een gedeelte van de bijkomende ruimte kunnen benutten. *Recreatie* omvat immers ook campings, pretparken, ... Het lijkt geen twijfel dat de sport in de nabije toekomst nog meer ruimte nodig zal hebben.

Bloso

Toerisme Vlaanderen speelt in de ruimtelijke ordening zijn rol: de belangen van het toerisme behartigen. Voor de sport zou men hetzelfde mogen verwachten van het Bloso. Maar de sportadministratie blijft vaakzijdig. Voor de kortetermijnherziening van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen was er op initiatief van het Bloso, wel overleg met een aantal sportfederaties: luchtsporten, motorcross, schietsport, watersport, paardrijden. Maar het Bloso zit niet in de overlegstructuren. Het aanspreekpunt voor recreatieve activiteiten, inclusief sport, is Toerisme Vlaanderen. In de praktijk is dat voor de sport nadelig, ook al verloopt de samenwerking met Toerisme Vlaanderen vlekkeloos.

Sportinfrastructuurplan

Als de sportsector met Ruimtelijke Ordening gaat praten, moet hij weten waar hij naartoe wil. Er is dringend behoefte aan een globale visie, een Vlaams sportinfrastructuurplan, dat deels provinciaal en lokaal kan worden ingevuld. Niet eenvoudig, met de provinciale en gemeentelijke autonomie. De Vlaamse overheid doet provincies en gemeenten een sportinfrastructuurplan opmaken. Het Vlaamse niveau moet zelf ook werk maken van een sportinfrastructuurplan. Toerisme Vlaanderen heeft wel zo'n plan voor toeristische infrastructuur. Een goed sportinfrastructuurplan vergt 3 stappen.

1. Inventariseren wat er is (cf Bloso-databank);
2. Inventariseren wat er zou moeten zijn (cf topsportactieplan);
3. Prioriteiten bepalen: hoe ga je om met sport in een beperkte ruimte.

Multifunctioneel

Het addendum noemt het aangewezen om nieuwe terreinen voor niet lawaaierige buitensporten, waaronder golfterreinen, altijd multifunctioneel in te vullen (*punt 5.4.2*). Enkele mogelijkheden worden opgesomd: wandelwegen, fietspaden, ruiterspaden, visvijvers, surfen/zeilen, ligweide, zitbanken (rustpunt), petanque, tennis, bowls, ... Het Bloso wil aan die opsomming nog andere sporten, natuurbeleving en kleinschalige logies toevoegen. De ervaring van de technische werkgroep *multifunctionele terreinen voor niet lawaaierige buitensporten* leert dat er vraag is naar verblijfsaccommodatie gekoppeld aan sportinfrastructuur. Multifunctionaliteit moet overigens ook gelden voor schoolsportinfrastructuur, die na de lessen vaak leeg staat.

Ad hoc-benadering

Mbt lawaaismporten stelt het addendum: *Voor de bestaande locaties wordt gestreefd naar een multifunctionele invulling. Bij het voorzien van nieuwe locaties voor permanente omlopen met trainingsfaciliteiten is deze multifunctionele invulling een uitgangspunt (punt 5.5.2)*. Het Bloso vindt zo'n multifunctionele invulling in de praktijk zeer moeilijk te

realiseren. Vooral de combinatie van 2 totaal verschillende sporten, zoals motorcross en kleischietsen, is problematisch, wegens de grote ruimtebehoefte. Soortgelijke sporten clusteren, zoals motorcross, quad, 4x4, ... is makkelijker doenbaar. De vraag naar multifunctionele invulling bemoeilijkt in het verleden vaak het vinden van een lokaal draagvlak. Daarom vraagt het Bloso om voor nieuwe locaties, multifunctionaliteit niet als uitgangspunt te nemen. De Vlaamse Sportraad vindt multifunctionaliteit een goede optie als de plaatselijke situatie dat toelaat.

Gereguleerde terreinen

Het addendum definieert permanente omlopen met trainingsfaciliteiten als volgt: *Omlopen voor gemotoriseerde sporten waar meer dan 3 wedstrijden per jaar kunnen georganiseerd worden en waar permanent kan getraind worden en die volgens de VLAREM-wetgeving als een klasse 1-inrichting worden beschouwd vanuit de normen wat geluid betreft (punt 5.5.2).*

Het Bloso wil het woord *permanent* uit de definitie schrappen, wegens risico van foutieve interpretatie door omwonenden en het grote publiek. In de praktijk wordt er niet doorlopend, 7/7, 24/24 getraind. Het volstaat om te vermelden dat er op de omlopen kan worden geoefend.

Het Bloso stelt de volgende definitie voor: *Gereguleerde omlopen voor gemotoriseerde sporten waar meer dan 3 wedstrijden per jaar kunnen worden georganiseerd en waar kan worden getraind en die volgens de VLAREM-wetgeving als een klasse 1-inrichting worden beschouwd, wat de geluidsnormen betreft.*

Het Bloso stelt ook voor om *permanente omlopen met trainingsfaciliteiten* te vervangen door *gereguleerde omlopen voor gemotoriseerde sporten*.

Als het geheel van terreinen voor sporten met hinderlijke inslag wordt bedoeld, wil het Bloso het voortaan hebben over *gereguleerde terreinen voor sporten met hinderlijke inslag*. De Vlaamse Sportraad is het daarmee eens.

Omgevingshinder

Het addendum bepaalt: *Bij de opmaak van een RUP wordt gestreefd naar een ruimtelijke bundeling van luidruchtige activiteiten om de omgevingshinder van dergelijke locaties te beperken (punt 5.5.2).*

Ook het Bloso verkiest een bundeling van lawaaiërende activiteiten. Maar zoals gezegd, leert de ervaring dat het zeer moeilijk is om locaties te vinden die aan deze bepaling kunnen voldoen, laat staan een lokaal draagvlak kunnen verwerven.

Wat omgevingshinder betreft, gaat het om activiteiten die veeleer in een industrie- of havengebied thuishoren. De Vlaamse Sportraad onderschrijft de noodzaak om de bewuste activiteiten effectief mogelijk te maken in industrie- of havengebieden. Ook bij de ontwikkeling van *brownfields*¹ zou een inrichting als gereguleerde omloop één van de mogelijkheden moeten zijn.

Natuurontwikkeling

Het addendum zegt: *In totaal worden ... 150.000 ha in natuurverweving in overdruk afgebakend. 80.000 ha natuurverwevingsgebied wordt in gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen in overdruk aangeduid op gebieden die niet tot de bestemmingscategorie natuur, bos en groen behoren, waarvan maximaal 70.000 ha tegelijkertijd behoren tot de agrarische structuur en minimaal 10.000 ha tot een andere bestemmingscategorie behoren (punt 6.2.2).*

Een aanduiding als natuurverwevingsgebied betekent volgens het Bloso dat de hoofdfunctie van het gebied en de functie natuur nevensgeschikt worden. Het betekent ook dat alle bepalingen over natuurverwevingsgebieden uit het decreet Natuurbehoud van toepassing zijn.

Het Bloso betwist niet dat in bepaalde recreatiegebieden natuurontwikkeling mogelijk is. Maar door de overdruk natuurverwevingsgebied toe te passen, worden natuur en recreatie nevensgeschikte functies. Dat heeft een te ingrijpend karakter. De Vlaamse

¹Verlaten industriële sites waarvan herontwikkeling wordt bemoeilijkt door bodemverontreiniging.

Sportraad is het ermee eens dat de grondkleur, in dit geval recreatie, altijd de hoofdfunctie moet blijven. Natuur kan wel een belangrijke nevenfunctie zijn.

Sportief medegebruik en verweving

Recreatief medegebruik (verweving van functies) — de Vlaamse Sportraad verkiest *sportief* medegebruik — is voor de sportsector heel belangrijk, gelet op de beperkte beschikbare ruimte. Maar de praktische omzetting verloopt vaak moeilijk. De begrippen zijn ook sterk aan interpretatie onderhevig:

1. zachte versus harde recreatie (sporttechnische benadering);
2. laagdynamische versus hoogdynamische activiteiten (benadering vanuit ruimtelijke ordening en leefmilieu).

De Vlaamse Sportraad is het met het Bloso eens dat uniforme begripsomschrijvingen nodig zijn.

Verwerving van terreinen voor sporten van bovenlokaal belang

Het Bloso is al jarenlang actief betrokken bij het onderzoek naar gereguleerde terreinen voor sporten met hinderlijke inslag, tot nu toe zonder resultaat. Stel dat er een terrein wordt gevonden, dan rijst er nog een probleem. Er bestaat momenteel geen structuur voor de verwerving en het beheer van terreinen door de Vlaamse overheid. Het Bloso vindt het noodzakelijk om een onderzoek te voeren naar de mogelijkheden voor financiering en/of verwerving van terreinen voor sporten van bovenlokaal belang. De Vlaamse Sportraad staat achter die vraag.

Basisrecht

De Vlaamse Sportraad stelt vast dat iedereen meer ruimte wil, maar dat Vlaanderen stilaan te klein wordt om aan alle vragen tegemoet te komen en alles apart te blijven doen. Er zijn oefeningen gemaakt voor windmolens, bedrijventerreinen, lawaaisporten, ... Als men alle gebieden rood zou kleuren waar bijvoorbeeld lawaaisporten niet kunnen, dan kleurt heel de kaart van Vlaanderen rood, op enkele stipjes na. En toch blijft het een basisrecht om elke sport in Vlaanderen te kunnen beoefenen. De ambitie moet zijn om voor elke sport ten minste 1 bovenlokaal aanbod te hebben, regionaal of provinciaal. Sporten naar het buitenland verwijzen, is geen optie, tenzij om geografische redenen. Sport en recreatie moeten mee kunnen praten over de (her)bestemming van gronden: verlaten militaire terreinen, niet meer gebruikte voetbalvelden, gronden van boeren die ermee ophouden, ...

Nieuwe visie

De Vlaamse Sportraad is blij met de uitgestoken hand van de administratie Ruimtelijke Ordening om samen een oplossing te zoeken voor de toekomst. De werking met strikt afgebakende zones heeft haar limieten bereikt. Ruimtelijke ordening wil graag afstappen van de sectoren en de ruimteboekhouding. Ze willen de invulling van de ruimtelijke ordening herdenken. Er wordt een nieuwe langetermijnvisie gezocht, waarin samenleven het uitgangspunt is en waarin bijvoorbeeld natuur en sport met elkaar verweven zijn.

Advies

De sport is in dit dossier te lang afwezig gebleven. De passieve opvolging moet plaats maken voor een dynamisch, proactief beleid. De sportsector moet in de bevoegde organen vertegenwoordigd zijn, door deskundigen die met sport én met ruimtelijke ordening vertrouwd zijn. De sportsector moet alleszins ingaan op het verzoek van Ruimtelijke Ordening om aan een nieuwe beleidsvisie mee te werken. De ruimte wordt erg schaars. Het ruimtegebruik voor de sport moet worden herdacht: een opdracht voor een planoloog met gevoel voor sport. De Vlaamse Sportraad is voor een verweving van activiteiten, dwz dat hetzelfde terrein voor meer dan 1 sport moet kunnen dienen, maar ook voor recreatie, toerisme, ...

De situatie van de probleemsporten (luchtporten, motorcross, paardrijden, schieten, waterski) blijft kritiek. Het departement Cultuur, Jeugd, Sport is verantwoordelijk voor de beleidsvoorbereiding. Het departement zou iemand aan moeten wijzen die de

belangen van de probleemsporten behartigt. Voor kennisverzameling kan een beroep worden gedaan op het Steunpunt Cultuur, Jeugd, Sport, dat een kortetermijnstudie uit zou kunnen voeren.

De Vlaamse Sportraad hoopt dat Vlaams minister Philippe Muyters zijn dubbele bevoegdheid– sport en ruimtelijke ordening – aan zal wenden om voor het aanslepende probleem van sport en ruimtelijke ordening ten minste een aanzet tot oplossing door te drukken.

Bart Vanreusel, *voorzitter van de Vlaamse Sportraad*
Line Dumoulin, *ondervoorzitter*
Lieven De Clercq, *secretaris*